

Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuisonderzoek

Dorpsweg, Nieuw-Beijerland

in het kader van de Flora- en faunawet

In opdracht van: RPS advies- en ingenieursbureau B.V.

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M. van den Hoorn
In opdracht van	RPS advies- en ingenieursbureau B.V.
Naam opdrachtgever	J. Hakkens
Rapportnummer	RA11186-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	25 oktober 2011
Aantal pagina's	34
Collegiale toets	J.R. Regelink
Wijze van citeren	Hoorn, M. van den, 2011. Vleermuisonderzoek Dorpsweg, Nieuw-Beijerland. in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA11186-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus en Samenwerkingsverband Ecologie

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Doel.....	7
1.3 Leeswijzer.....	7
2 Werkwijze en inspanning.....	9
2.1 Vleermuizen.....	9
2.2 Volledigheid inventarisatie.....	10
3 Omschrijving plangebied.....	11
4 Resultaten.....	13
4.1 Per soort.....	13
Gewone dwergvleermuis.....	13
Ruige dwergvleermuis.....	13
Laatvlieger.....	13
Rosse vleermuis.....	13
4.2 Per functie.....	14
Foerageergebied.....	14
Vliegroutes.....	14
Vaste rust- en of verblijfplaatsen.....	14
5 Ingreep.....	15
6 Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	17
6.1 Effecten.....	17
6.2 Toetsing Flora- en faunawet.....	17
7 Conclusies en aanbevelingen.....	19
7.1 Conclusies.....	19
7.2 Aanbevelingen.....	19
8 Geraadpleegde literatuur.....	21
8.1 Literatuur.....	21
8.2 Geraadpleegde websites.....	21
Bijlage 1 Foto-impressie plangebied.....	23
Bijlage 2 Verspreidingskaarten.....	25
Bijlage 3 Flora- en faunawet.....	27
A. Verbodsbepalingen.....	27
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB).....	27
C. Gedragscodes.....	29
Bijlage 4 Definities.....	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Korendijk (Zuid-Holland) is van plan om in plangebied Dorpsweg, Nieuw-Beijerland nieuwbouw te realiseren.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht vóór de ingreep onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Om dergelijk soortgericht veldonderzoek goed te kunnen plannen en uitvoeren is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna (potentieel) voorkomen in binnen het gebied dat beïnvloed wordt door de voorgenomen ingrepen.

Uit een ecologische potentie-inschatting van RPS blijkt dat in het plangebied mogelijk beschermde vleermuissoorten voorkomen. Derhalve heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van RPS onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor binnen het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep (mogelijk) tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, terwijl in hoofdstuk 3 een beschrijving van het plangebied volgt. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het vleermuisonderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige vleermuizen getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. Tevens is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

2 Werkwijze en inspanning

Op 10 juni, 22 juni, 6 juli, 25 augustus en 15 september 2011 is het plangebied Dorpsweg, Nieuw-Beijerland door M.W. van den Hoorn geïnventariseerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in deze paragraaf nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1: Datum, temperatuur, windkracht, neerslag en bewolking van de dagen waarop de inventarisatie uitgevoerd is.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Weersomstandigheden
10-06-2011	ochtend	batdetector	10 °C / 1 Bft / Geen neerslag / Licht bewolkt
22-06-2011	avond	batdetector	16 °C / 2 Bft / Geen neerslag / Licht bewolkt
06-07-2011	avond	batdetector	15 °C / 0 Bft / Geen neerslag / Geen bewolking
25-08-2011	avond	batdetector	18 °C / 0 Bft / Geen neerslag / Geheel bewolkt
15-09-2011	nacht	batdetector	15°C / 2 Bft / Geen neerslag / Geheel bewolkt

De akkerlanden missen de potenties voor essentieel foerageergebied en hier waren ook geen lijnvormige elementen aanwezig die kunnen dienen als vliegroute. Deze ecotopen zijn daarom minder intensief onderzocht, en de overige gebieden intensiever.

2.1 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken is op basis van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt met een extern opname apparaat (type: Roland Edirol R09H). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Hierbij zijn de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast

Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen aan weerszijden van de Dorpsweg te Nieuw-Beijerland (gemeente Korendijk, provincie Zuid-Holland). In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door akkerland, aan de westzijde door akkerland, aan de noordzijde door de weg Kreekkant en een vaart en aan de oostzijde door de weg Buitenom.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2011.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 4):

- Droog agrarisch grasland (in gebruik zijnde als paardenweide);
- Boomgaard, met dunne bomen (*Malus sp.*, *Pyrus sp.* en *Prunus sp.*) zonder holtes;
- Oude dikke wilgen (*Salix alba*) met loszittende schors en mogelijk holtes (diameter borsthoogte > 25 cm);
- Oude Italiaanse populieren (*Populus nigra "italica"*) met loszittende schors, en mogelijk holtes (diameter borsthoogte > 25 cm);
- Oude paardenkastanjes (*Aesculus sp.*, mogelijk met holtes (diameter borsthoogte > 25 cm);
- Dunne bomen (soorten niet bepaald, diameter borsthoogte < 25 cm);
- Struweel;
- Enkele gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur;
- Smalle ondiepe (nagenoeg droge) sloten (<2 meter breed, < 1 meter diep);
- Smalle diepe droge sloot (<2 meter breed, > 1 meter diep);
- Akkerland waarop onder andere uien en aardappels verbouwd worden

4 Resultaten

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied vier soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus pipistrellus*
- Ruige dwergvleermuis – *Pipistrellus nathusii*
- Laatvlieger – *Eptesicus serotinus*
- Rosse vleermuis – *Nyctalus noctula*

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Verspreidingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 2 .

4.1 Per soort

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid door het plangebied foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De meeste waarnemingen werden gedaan nabij de woning in het noorden van het plangebied. Het betroffen dieren die daar voornamelijk in de bomen en boven de vaart foerageerden. Een andere concentratie van foeragerende gewone dwergvleermuizen bevond zich in de boomgaard langs de rij met oude wilgen en Italiaanse populieren. Langs deze bomenrij zijn ook meerdere exemplaren waargenomen die de bomenrij als vliegroute gebruiken. Waarschijnlijk zijn een deel van de in de boomgaard foeragerende dieren die langs de bomen vlogen en kort in de boomgaard foerageerden. Baltende dieren en vaste rust- en of verblijfplaatsen zijn niet waargenomen.

Ruige dwergvleermuis

Tijdens de veldbezoeken in het najaar is slechts vijf maal een ruige dwergvleermuis foeragerend waargenomen. Vaste rust- en of verblijfplaatsen zijn niet waargenomen.

Laatvlieger

De laatvlieger werd in het noorden van het plangebied twee maal foeragerend waargenomen. Op 6 juni en 28 augustus werden ter hoogte van de oude wilgen langsvliegende laatvliegers waargenomen. Vaste rust- en of verblijfplaatsen van deze soort zijn niet waargenomen.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis werd slechts eenmaal hoog boven het plangebied foeragerend waargenomen

5 Ingrep

Gemeente Korendijk (Zuid-Holland) is van plan om in plangebied Dorpsweg, Nieuw-Beijerland nieuwbouw te realiseren. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- Kappen bomen;
- Verwijderen struweel;
- Bouwrijp maken van de grond;
- Realisatie nieuwbouw;
- Gebruik van kunstlicht in herfst en winter bij de werkzaamheden.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen, onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

In de plannen is voorzien dat de rij Italiaanse populieren en oude wilgen behouden blijven.

6 Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

In het plangebied zijn geen zomer, kraam-, paar- of winterverblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Een effect hierop is dus redelijkerwijs uitgesloten.

Omdat het plangebied maar beperkt wordt gebruikt als foerageergebied zal de voorgenomen ingreep geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige vleermuissoorten. Mogelijk wordt het plangebied zelfs waardevoller als foerageergebied.

Langs de rij met Italiaanse populieren en oude wilgen bevindt zich een essentiële vliegroute van de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis. In de huidige plannen is geen aantasting van deze bomenrij voorzien. Zolang deze bomen niet worden gekapt of tijdens de bouwwerkzaamheden gedurende de periode maart-november niet worden verlicht zal er ook geen negatief effect zijn op deze functie.

6.2 Toetsing Flora- en faunawet

Zoals in bovenstaande paragraaf is betoogd kunnen de voorgenomen ingrepen zo worden uitgevoerd dat ze geen negatief effect hebben op vleermuizen. Hierbij is wel van belang dat de rij Italiaanse populieren en oude wilgen niet worden gekapt. Ook het aanbrengen van extra verlichting in de periode maart tot november kan een overtreding van Flora- en faunawet veroorzaken.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

- Het plangebied fungeert voor vier waargenomen soorten vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis) als foerageergebied. Op grond van het aantal foeragerende dieren en de korte verblijftijd van deze dieren in het plangebied wordt verwacht dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.
- Gedurende het onderzoek werden voor laatvlieger en gewone dwergvleermuis essentiële vliegroutes waargenomen. Deze vliegroutes bevinden zich langs de rij Italiaanse populieren en oude wilgen. Deze bomenrij zal niet worden aangetast. Wanneer deze in de periode maart-november niet wordt verlicht zal deze functie niet negatief worden beïnvloed.
- Er zijn geen zomer-, kraam-, paar- en of winterverblijfplaatsen waargenomen.
- Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt, mits de rij Italiaanse populieren en oude wilgen niet worden aangetast of verlicht, de Flora- en faunawet niet overtreden.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur kan gesteld worden dat het plangebied voor de potentieel aanwezige vleermuissoorten afdoende is geïnventariseerd.

7.2 Aanbevelingen

- Mocht bij nadere beschouwing toch blijken dat bijvoorbeeld een deel van de oude wilgen gekapt moeten worden, dan dient hiervoor een mitigatieplan opgesteld te worden.

8 Geraadpleegde literatuur

8.1 Literatuur

Arcadis, 2006. Gedragscode Flora- en faunawet voor de bouw- en ontwikkelsector. [[http://www.minInv.nl/cdlpub/servlet/CDLServlet?p_file_id=36944\(25-10-2011\)](http://www.minInv.nl/cdlpub/servlet/CDLServlet?p_file_id=36944(25-10-2011))].

Broekhuizen, S. (et al.), 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., Helversen O. von, & D. Nill. 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Gegevensautoriteit Natuur, 2009. Vleermuisprotocol. [<http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/files/vleermuisprotocol-2-april-2009-pdf.pdf> (25-10-2011)].

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (25-10-2011)].

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

8.2 Geraadpleegde websites

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

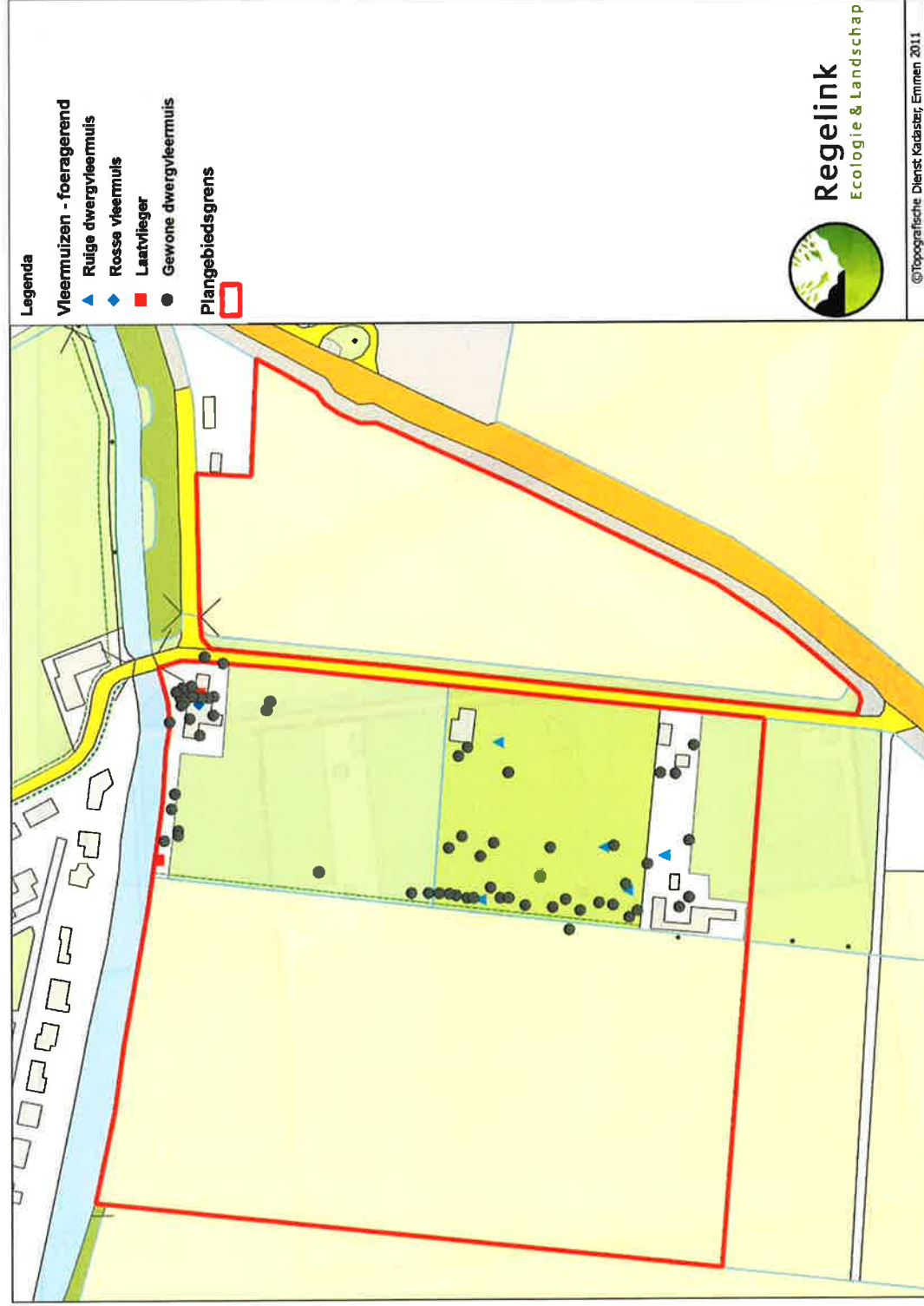

Figuur 2. Impressie plangebied, met op de achtergrond de Italiaanse populieren.

Figuur 3. Impressie boomgaard. Bron foto: RPS.

Bijlage 2 Verspreidingskaarten

Bijlage 3 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dieren en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de "AmvB art. 75" van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Bij onderhavige activiteit is de gedragscode van Bouwend Nederland (ARCADIS, 2006) het meest toepasselijk.

Voor meer informatie over de toepassing van de Flora- en faunawet in relatie tot gedragscodes: zie Ministerie van EL&I (2010).

Bijlage 4 Definities

Algemeen belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van algemeen belang wanneer door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan dit object of deze locatie (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt, maar hiermee de duurzame instandhouding van die populatie niet in gevaar komt.

Baltslocatie

Een locatie waar de functie baltsen is, en geen paarterritoria of paarverblijfplaatsen worden waargenomen.

Baltsroep

Sociaal geluid (roep) dat mannelijke vleermuizen gedurende de paartijd produceren met de functie om vrouwtjes te lokken en andere mannetjes af te weren. De baltsroep kan bestaan uit een werfroep en contactroep.

Bijzonder belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van bijzonder belang wanneer door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan dit object of deze locatie (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt, en daarmee de duurzame instandhouding van die populatie in gevaar komt.

Compensatiemaatregelen

Maatregelen die blijvend negatief effecten van een ingreep op essentiële functies (vaste rust- of verblijfplaats, foerageergebied, vliegroute) van een of meerdere (soorten) vleermuizen.

Contactroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannelijke vleermuizen reageren op andere vleermuizen die hun territorium binnenvliegen of een baltsplaats naderen.

Ecotoop (of landschapselement)

Het kleinste, ecologisch nog onderscheidbare gebied in een classificatiesysteem van landschappen. Het vertegenwoordigt een relatief homogene, ruimtelijke gebiedseenheid met eigenschappen voor het meten en vastleggen van de gebiedsstructuur, functie en verandering.

Foerageergebied

Gebied waarbinnen een soort foerageert.

Foerageren

Rustplaats

Object waarin of waaraan een vleermuis gedurende de nacht rust, maar waarin of waaraan door die vleermuis niet de dag wordt doorgebracht.

Sociale geluiden

Geluiden die vleermuizen met hun stembanden produceren en die voornamelijk een rol spelen in de sociale interactie tussen dieren (in tegenstelling tot echolocatiegeluiden) en waarvan niet de specifieke functie (bijvoorbeeld De baltsroep) is vastgesteld.

Tussenverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de overgang van zomer- naar winterseizoen en winter- naar zomerseizoen een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag), de functie niet parplaats is en welke dienst voor het overbruggen van afstand en/of tijd tussen de seizoenen.

Werfroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannetjes de locatie van hun territorium en/of baltsplaats kenbaar maken.

Winterverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de winter een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag) en de functie overwinteren is.

Verblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag), maar de functie onbekend is.

Vliegroute

Vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt.

Zomerverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de zomer (gedurende de kraamtijd) een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag), maar de functie niet kramen is of de functie onbekend is.

Zwermen

Gedrag dat veel vleermuissoorten vertonen voordat zij een verblijfplaats binnenvliegen en dat zich kenmerkt door het herhaaldelijk naderen (aanvliegen) van de toegang van de verblijfplaats zonder deze definitief te betreden.